SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

12-son (4-jild)

2024

ISSN: 2181-1342 (Online)
Sayt: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V4I12Y2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (4) - 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2024

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00-TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy hodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00-IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00-FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasi mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00-FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00-YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O‘zbekiston Respublikasida xizmat ko‘rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G‘aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori (PhD), O‘zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo‘rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich - yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00-PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pyedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00-PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo‘yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot boʻlimi psixologik xizmat boshligʻi.

22.00.00-SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Poʻlatovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00-SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Boʻtayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Roʻyxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari boʻyicha ilmiy darajalar boʻyicha dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar roʻyxatiga kiritilgan.

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari" elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat roʻyxatiga olingan.

Muassis: "SCIENCEPROBLEMS TEAM" mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyogʻoch koʻchasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bogʻlanish uchun telefonlar:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
4-jild, 12-son (dekabr, 2024). -679 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Turg'unov Sherzod Abduvositovich
FARG'ONA VILOYATI SANOAT KORXONALARINING MODDIY-TEXNIK HOLATI VA ULARNING SANOAT ISHCHILARINING MEHNAT MUHOFAZASIDAGI AHAMIYATI HAQIDA AYRIM FIKR MULOHAZALAR (Farg'ona viloyatida 1950-1970-yillarda chop etilgan vaqtli matbuot nashrlarida e'lon qilingan maqolalar tahlili asosida) 13-19

Qalandarov Hamza Hamroqul o'g'li
SOVET HOKIMIYATINING O'ZBEKISTONDA YURITGAN ATEISTIK SIYOSATI VA XUDOSIZLAR JAMIYATI FAOLIYATI 20-23

Berdiyev Abduvali Abdug'aniyevich
XVIII-XIX ASRLARDA XIVA XONLIGINING ERON VA ROSSIYA BILAN SIYOSIY VA IJTIMOIY ALOQALARI HAQIDA AYRIM MA'LUMOTLAR 24-32

Сойиб Раунов
КАМБАҒАЛЛИК ВА УНИ ҚИСҚАРТИРИШ МУАММОЛАРИ 33-42

Abdimo'minov Oybek Bektemirovich
MARKAZIY OSIYO MINTAQASIGA ILMIY QARASHLAR VA KONSEPTUAL MASALALARNING AYRIM JIHATLARI 43-48

Toshpulatov Nurbek Boboqul o'g'li
XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA SAMARQAND VILOYATI BOZORLARI VA KARVONSAROYLARI TARIXI 49-53

Temirova Munira
ESKI TERMIZ SIMOBKO'ZACHALARI HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR 54-58

Sattorova Shahlo
SHAYBONIYLAR DAVRIDA JO'YBOR XO'JALARINING BUNYODKORLIK FAOLIYATI 59-63

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Yazdonova Saxiba Kurbanovna
KIBERMAKON: TA'LIM, TARBIYA VA IQTISODIY TA'SIR TENDENSIYALARI 64-72

Таниев Аҳмаджон Бахромович
ТУРИЗМ, ГЛОБАЛЛАШУВ ВА САВДО: УЛАРНИНГ АТРОФ-МУҲИТГА ТАЪСИРИ 73-82

Ходжаниязов Элбек Сардорович
ХОРАЗМ ВИЛОЯТИДА ТУРИЗМ ТРАНСПОРТИ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОМИЛЛАРИ ТАҲЛИЛИ 83-93

Raximov Baxromjon Ibroximovich, Ibrohimova Maqsuda Muhammadjon qizi
O'ZBEK SANOATINING INNOVATSION TARAQQIYOTI VA IQTISODIY O'SISHDAGI ROLI 94-99

Ahmedov Adham Djalolovich
AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA FUQAROLARNING O'ZINI O'ZI BOSHQARISH ORGANLARI FAOLIYATINI SAMARALI TASHKIL ETISH 100-105

Ablazov Nurillo Xusanboyevich
QURILISH KORXONALARI DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARINI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 106-112

Абдурахманов Мухторали
ҲУДУДИЙ КЛАСТЕРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ БОСҚИЧЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ 113-116

Poshokulova Mohigul
BILIMLAR IQTISODIYOTINING ZAMONAVIY SHAKLLARI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIM TIZIMIDA 117-122

Toxirov Akbarxon Toirxon o'g'li
INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ORQALI KORXONANING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH: YANGI IMKONIYATLAR VA TAHDIDLAR 123-131

Sayfutdinova Nigina Furkatovna
O'ZBEKISTONDA INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIY AHAMIYATLARI 132-135

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Shakarov Oybek Xudoyberdi o'g'li
O'ZBEK XALQI ETOSFERASIDA KORRUPSION MUNOSABATLAR PAYDO BO'LISH SABABLARINING FALSAFIY TAHLILI 136-139

Жўрамуродов Нодир Ғайбуллаевич
ЖАДИДЛАР ФАЛСАФАСИДА МИЛЛИЙ ҒОЯ, МИЛЛИЙ ЎЗЛИК ВА МИЛЛИЙ ҚАРАШЛАРНИНГ ШАКЛЛАНИШИ 140-144

Sayidova Muhabbat G'afforovna
GLOBAL AXBOROTLASHUV TENDENSIYALARINING MILLIY VA MA'NAVIY QADRIYATLARGA TA'SIRI 145-149

Kuraxmedov Azamat Erkinovich
SAMARQAND JADIDCHILARINING TURKISTON MA'RIFATPARVARLIK FALSAFASI RIVOJIDA TUTGAN O'RNI 150-153

Umarova Feruza Rozibayevna
O'ZBEK XALQI MA'NAVIY MADANIYATI RIVOJLANISHINING ASOSIY XUSUSIYATLARI 154-156

Samijonov Azizbek Ismoiljon o'g'li
KIBERXAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING FALSAFIY-KONSEPTUAL TAHLILI 157-161

Begbudieva Parvina Shoxruxovna
THE CONTRIBUTION OF MAHMUDHODJA BEHBUDI TO THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF EDUCATION SYSTEM OF TURKESTAN 162-166

Aytbayev Mansurbek Yusupovich
MAHMUD AZ-ZAMAXSHARIY AQL-ZAKOVAT TO'G'RISIDA 167-173

Muslimov Sherzod Akbarovich
ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR MA'NAVIY MEROSI: JAMIYAT, SIYOSAT VA SHE'RIYAT 174-178

Jantayev Maqsud Ibragimovich
MUHAMMAD AL-XORAZMIY: MATEMATIKADAN FALSAFAGACHA BO'LGAN ILMIY IZLANISHLAR 179-184

Norova Malika Fayzulloyevna
TASAVVUF TA'LIMOTI VA UNING SAYFIDDIN BOXARZIY DUNYOQARASHIGA TA'SIRI 185-191

Gulova Anorgul Axtamovna
O‘ZBEKISTONDA ALISHER NAVOIY ASARLARIGA BO‘LGAN MUNOSABAT 192-196

Absattorov Baxtiyor Mamarasulovich, Karimova Gulchehra Abdukarimovna
BURCH VA MAS’ULIYAT TUSHUNCHALARINING TARIXIY-NAZARIY, AN’ANAVIY VA ZAMONAVIY TALQINI 197-205

Berdikulov Chingiz Dusmuradovich
IJTIMOIY MULOQOT-SHAXS INTELLEKTUAL MADANIYATINING SHAKLLANISH OMILI 206-211

Mamarasulov Baxriddin Shakasimovich
MILLIY-MA’NAVIY YUKSALISH – MAMLAKATIMIZ MA’NAVIY TARBIYA TIZIMINING YANGI STRATEGIYASI SIFATIDA 212-216

Nurmatov Kamaridin Shamsiyevich
JAMIYAT TARAQQIYOTIDA ADOLAT TUSHUNCHASINING O‘RNI 217-221

Bekpo‘latov Ulug‘bek Rahmatulla o‘g‘li
JAMIYAT TARAQQIYOTIDA SIMMETRIYA VA ASIMMETRIYA BIRLIGINI TA’MINLASHNING DIALEKTIK TAHLILI 222-228

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Бердиева Мукаррама Анваровна, Чернова Наталья Васильевна
СТРАТЕГИИ ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКОГО ПОДХОДА ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ 229-234

Жамаҳматов Кароmиддин Айнилло ўғли
БУРҲОНИДДИН ТЕРМИЗИЙ АСАРЛАРИНИНГ САЛЖУҚИЙЛАР ДАВРИДА ЯРАТИЛГАН ТАСАВВУФИЙ МАНБАЛАРГА ТАЪСИРИ 235-243

Temirova Aziza Muzaffarovna, Uralova Oysuluv Poyan qizi
ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA “KO‘K” SIFAT BELGISINING SEMANTIK XUSUSIYATLARINING TADQIQI 244-247

Mansurova Mohinur Akmal qizi
HAJVIY TAFAKKUR TABIATI – SATIRA VA YUMOR TUSHUNCHASI 248-252

Яркулова Фотима Усмановна, Исломова Марьям
ИМЕННОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ В ПОВЕСТЯХ И.С.ТУРГЕНОВА 253-257

Murodova Muqadas Ikromovna
XX ASR INGLIZ VA O‘ZBEK ADABIYOTIDA YARATILGAN SATIRIK ASARLAR TADQIQI 258-263

Ruzmatova Gulnara Kulmamatovna
O‘ZBEK ADABIYOTIDA LATIFA JANRI TARAQQIYOTI VA TAHLILI 264-268

Davronov Shexroz Abrorovich
OG‘ZAKI TARJIMA VA UNDA KOMPRESSIYANING ROLI 269-273

Begmatov Azizbek Tursunbayevich
INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI ONOMASTIK BIRLIKLAR TADQIQI 274-280

Ibragimova Moxiraxon Anvarovna
NUTQIY AKTLAR TASNIFI 281-285

Расулова Истода Абдулатифовна
К ПРОБЛЕМЕ ДЕФИНИЦИИ ЯЗЫКОВЫХ УНИВЕРСАЛИЙ: ИССЛЕДОВАНИЕ ИНВАРИАНТНЫХ СВОЙСТВ В КОНТЕКСТЕ ЯЗЫКОВОЙ ВАРИАТИВНОСТИ 286-293

Obidova Go'zalxon Ma'rufjon qizi
O'ZBEK TILIDA OMAD VA OMADSIZLIKNI NOMLOVCHI LEKSIK VA FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR 294-299

Furkatova Maxliyo To'lqin qizi
O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI SHAXS-SON KATEGORIYASI 300-309

Baxramov Xabibillo Sadikovich
INGLIZ TILIDA "POISON-ZAHAR" KONSEPTINING SEMANTIK XUSUSIYATLARI 310-315

Тухтаев Сирожиддин Тошпўлатович
ПАРЕМИОЛОГИЯДА САХИЙЛИК КОНЦЕПТИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ 316-323

Qiyomov Shohabbosxon Sharofiddin o'g'li
XATTOTLIK SAN'ATINING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI 324-327

Sobirjonova Muxlisa Sobirjonovna
YOLG'IZLIK FENOMENINING PSIXOLOGIK, IJTIMOIY VA EKZISTENSIAL ASPEKTLARI 328-331

Qayumova Mohinur Murodullayevna
LEXICAL-SEMANTIC FEATURES OF THE CONCEPT «STEP» IN THE ENGLISH LANGUAGE 332-337

Sayipova Dilafruz Rahimovna
O'ZBEK NASRI TARAQQIYOTIDA "BOBURNOMA"NING AHAMIYATI 338-342

Diyarov Akmal To'lqin o'g'li
INGLIZ TILIDAGI BOG'DORCHILIK TERMINLARINING GENETIK-ETIMOLOGIK TAVSIFI 343-348

Атаназарова Шохида Бахрамовна
РЕКЛАМАДА ИЛЛОКУЦИЯ ВА ПЕРЛОКУЦИЯНИНГ АМАЛГА ОШИШИДА БИЛБОРДЛАРНИ АҲАМИЯТИ (РЕКЛАМА БАННЕРЛАРИ МИСОЛИДА) 349-353

Mamadqulova Kamila Abduxoliqovna
ANCIENT EGYPTIAN LITERATURE: THE OLD, MIDDLE AND NEW KINGDOMS 354-364

Alimova Dilrabo
SHARQ ADABIYOTIDA QASIDANING TARIXIY TAKOMILI 365-373

Abduqaxxorova Nargiza Rustamovna
RUS VA O'ZBEK TILLARIDAGI TOPISHMOQLARNING LINGVOKULTUROLOGIK TADQIQI 374-379

Курбонова Нодира Розиковна, Пулатова Сабина Шарифовна
ЛИТЕРАТУРНЫЙ АНАЛИЗ ТЕМЫ УТРАЧЕННОЙ РОДИНЫ В РОМАНЕ ВЛАДИМИРА НАБОКОВА «МАШЕНЬКА» 380-390

Khamidov Tohirjon Olmos ogli
ANALYSIS OF TYPES OF ENGLISH PHRASAL VERBS ACCORDING TO THE STRUCTURE 391-396

Umurzakova Kommuna Xursanovna
O'ZBEKISTON IJTIMOIY TARMOQLARIDA YOSHLAR NUTQIDAGI O'ZGARISHNING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRI 397-402

Habibullayeva Shoira Shukurillayevna
ONA TILI DARSIDA GAP BO'LAKLARI VA ULARNI TAHLIL QILISH METODIKASI 403-406

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Imomov Nurillo Fayzullayevich
TA’MINLOVCHI TO‘LOV – MAJBURIYATLARNI TA’MINLASHNING YANGI USULI SIFATIDA 407-414

Салаев Нодирбек Сапарбаевич
ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИДА ДЕКРИМИНАЛИЗАЦИЯ: МОҲИЯТИ, ТУРЛАРИ ВА АҲАМИЯТИ ХУСУСИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР 415-431

Ходжиев Юнус Мухитдинович
МУЛК ҲУҚУҚИ БЕКОР БЎЛИШИНИНГ ШАХС ИХТИЁРИГА БОҒЛИҚ БЎЛМАГАН АСОСЛАРИНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ 432-436

Сайдивалиева Хуршида
БОЛАЛАРНИ ОИЛАГА ТАРБИЯГА БЕРИШ ЮЗАСИДАН ВУЖУДГА КЕЛУВЧИ МУНОСАБАТЛАРНИ КЕЛИШУВЛАР АСОСИДА ТАРТИБГА СОЛИШ МАСАЛАЛАРИ 437-445

Miqumov Bobur
THE LEGAL NATURE OF E-COMMERCE IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 446-451

Raimova Nargiza Doroyevna, To‘ychiyeva Bahora Otabekovna
PREVENTING FALSE AND MANIPULATIVE ADVERTISING IN SOCIAL NETWORKS 452-459

Чориева Хуршидабону Хуррам қизи
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ВАСИЙЛИК ВА ҲОМИЙЛИК ОРГАНЛАРИНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ ВА МАЖБУРИЯТЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 460-468

Toshkanov Nurbek Bahriddinovich
UNDIRUVNI INTELLEKTUAL MULK OBYEKTLARIGA BO‘LGAN HUQUQLARGA QARATISHNING AYRIM FUQAROLIK-HUQUQIY MASALALARI 469-478

Kubaeva Ismigul Farxod qizi
CHALLENGES OF BLOCKCHAIN TO LAW AND STATE 479-484

Юсупов Ўктамбой Абсаматович
ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДАГИ КОРРУПЦИЯВИЙ ҲУҚУҚБУЗАРЛИККА ҚАРШИ КУРАШДА ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ УСУЛЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 485-491

Баходирова Сабина Улугбек кизи
РОЛЬ ЭКСПЕРТИЗЫ ПРИ КВАЛИФИКАЦИИ УМЫШЛЕННОГО ТЯЖКОГО ТЕЛЕСНОГО ПОВРЕЖДЕНИЯ 492-503

Эгамбердиев Ферузбек Аскаржон угли
НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНСТИТУТА ХОДАТАЙСТВ КАК СПОСОБ ЗАЩИТЫ ПРАВ УЧАСТНИКОВ НА ДОСУДЕБНОМ ЭТАПЕ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 504-508

Ibrohimov Behzodbek Bahromjon o‘g‘li
O‘ZBEKISTONDA MOLIYAVIY HUQUQIY MUNOSABATLAR ASOSI VA AHAMIYATI 509-520

To‘ychiyeva Bahora Otabekovna, Raimova Nargiza Doroyevna
PREVENTING FALSE AND MANIPULATIVE ADVERTISING IN SOCIAL NETWORKS 521-528

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Ibraximov Sanjar Urunbayevich
SPORT MASHG'ULOT JARAYONINI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY YO'LLARI VA TAMOYILLARI 529-539

Urazkulova Anna Vitalyevna
OLIY TA'LIMDA RUS TILI FANINI O'QITISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING TOPSHIRIQLARINI ILMIY-PEDAGOGIK AHAMIYATI 540-545

Қаршиева Дилбар Эшпулатовна
ПЕДАГОГИК КОМПЕТЕНЦИЯЛАРНИ ШАКЛЛАНИШИДА МАЛАКАВИЙ АМАЛИЁТНИНГ ЎРНИ 546-550

Ajiyeva Muxabbat Baxtibayevna
KIMYO FANI BO'YICHA MASHG'ULOTLARNI FANLARARO INTEGRATSIYA ASOSIDA TASHKIL ETISH 551-555

Fayzullayeva Gulchexra Sharipboyevna
O'QITUVCHILARNI KASBIY RIVOJLANTIRISHDA QIYOSIY TAHLIL: JARAYON VA FAOLIYATLI YONDASHUV 556-564

Radjabova Gulnoza Giyosiddinovna
SHIFTING THE FOCUS OF CORPUS LINGUISTICS FROM RESEARCH TO CLASSROOM PRACTICE 565-570

Акрамова Умеда Салиевна
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИКТ ДЛЯ УЧАЩИХСЯ С НЕРУССКИМ ЯЗЫКОВЫМ ФОНОМ 571-582

Abdusattarova Zaynab Abdujalil qizi
MATEMATIKA FANINI LOYIHAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYASI ORQALI O'QITISH ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA XXI ASR KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI 583-590

Boboqulov Chori Urolovich
SHAXMAT O'YINI ORQALI BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA FIKRLASH QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI 591-595

To'xtayev Hasan Toshpo'latovich
ZAMONAVIY MAKTAB O'QUVCHILARINI MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYALASHDA KOGNITIV-PSIXOLOGIK TO'SIQLARNING TA'SIRI 596-599

Yaqubov Fazliddin Muxitdinovich
JISMONIY TARBIYA VA SPORT MUTAXASSISLARI KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 600-607

Rahimova Dilshoda Baxriddinovna, Turatosheva Sadoqat Raxmatullayevna
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH (SOTSIOLOGIK TAHLIL) 608-615

Мадаминова Наргизахон Жахонгир қизи
МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРГА МОСЛАШТИРИЛГАН ВИРТУАЛ ЎҚИТИШ УСУЛЛАРИ 616-619

Qodirov Xasanboy Oribjonovich
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TEXNIKA OLIY TA'LIM SOHASI MUTAXASSISLARDA KASBIY-IJODIY SIFATLARNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI 620-526

Aliyeva Iroda Otabek qizi
MAKTABGACHA TA'LIMGA XORIJ TAJRIBASINI QO'LLASH BO'YICHA MAVJUD TA'LIM TALABLARINING TASNIFI YUZASIDAN TAHLILLAR 627-631

Ro'zimurodov Ilyos Azamat o'g'li
O'RTA ASRLAR MARKAZIY OSIYO MUTAFAKKIRLARINING CHOLG'USHUNOSLIKKA OID NAZARIYALARI: ABU NASR FOROBIYNING MUSIQIY TADQIQOTLARI 632-636

Yaxshiboyeva Shahnoza Bahodir qizi
JAHON AXBOROT RESURSLARI ORQALI TALABALARNING TADQIQOTCHILIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK ASOSLARI 637-642

Салиев Улугбек, Салиева Нигора
ОБЩЕНИЕ МЕДИЦИНСКОГО РАБОТНИКА: РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ В ПРАКТИКЕ 643-648

Маматкулова Угилжон Эшмирза кизи, Абдуллаева Дилбар Алимбаевна
МЕТОДИЧЕСКАЯ ИНФОРМАЦИОННАЯ ПЛАТФОРМА ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА, ИЗУЧАЮЩИХ АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК, И ПУТИ ЕЕ РЕАЛИЗАЦИИ 649-655

Муминова Офтобхон Каримовна
ИСТОРИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНЕ: ОТ АНТИЧНОСТИ ДО СОВРЕМЕННЫХ ТЕРМИНОВ 656-661

Ахмедова Уктамхон
РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАНЯТИЙ РУССКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ 662-667

Sattarova Markhabo Raxmonkulovna
TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH 668-672

Nuriddinova Robiya Bekjonaliyevna
MAKTABGACHA VA BOSHLANG'ICH TA'LIMDA MATEMATIKA MASHG'ULOTLARINING UZVIYLIGINI TA'MINLASH YO'NALISHLARI 673-678

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 4 | Issue 12 | 2024
ISSN Online: 2181-1342

Received: 30 November 2024
Accepted: 5 December 2024
Published: 15 December 2024

Article / Original Paper

THE IMPACT OF CHANGES IN YOUTH SPEECH ON SOCIAL NETWORKS IN UZBEKISTAN ON THE EDUCATIONAL PROCESS

Umurzakova Kommuna Xursanovna
Senior lecturer of the Department of Social Sciences, Kokand University

Abstract. This article studies the speech style of Uzbek youth on social networks and its impact on the educational process. During the study, grammatical errors, abbreviations, and mixed language use in youth speech were analyzed using questionnaires, content analysis, and experiments. The results showed that social network speech has a negative impact on the educational process, but it was found that there is a possibility of correcting this situation with the help of special linguistic training. The practical significance of the study is that it developed recommendations for the introduction of innovative approaches and special training in the education system. This article provides important information on the development of linguistic skills and the integration of social network communication with the educational process.

Keywords: social networks, youth speech, educational process, linguistic skills, abbreviations, grammatical errors, mixed languages, linguistic training.

O'ZBEKISTON IJTIMOIY TARMOQLARIDA YOSHLAR NUTQIDAGI O'ZGARISHNING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRI

Umurzakova Kommuna Xursanovna
Qo'qon universiteti "Ijtimoiy fanlar" kafedrasi katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston yoshlarining ijtimoiy tarmoqlardagi nutq uslubi va uning ta'lim jarayoniga ta'siri o'rganilgan. Tadqiqot davomida so'rovnomalar, kontent tahlili va eksperimentlardan foydalangan holda yoshlar nutqidagi grammatik xatolar, qisqartmalar va aralash tillardan foydalanish holatlari tahlil qilindi. Natijalar ijtimoiy tarmoq nutqining ta'lim jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi, ammo maxsus lingvistik mashg'ulotlar yordamida bu holatni tuzatish imkoniyati mavjudligi aniqlandi. Tadqiqotning amaliy ahamiyati shundaki, unda ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar va maxsus treninglarni joriy etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan. Ushbu maqola lingvistik qobiliyatlarni rivojlantirish va ijtimoiy tarmoq kommunikatsiyasini ta'lim jarayoni bilan uyg'unlashtirish bo'yicha muhim ma'lumot beradi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy tarmoqlar, yoshlar nutqi, ta'lim jarayoni, lingvistik qobiliyat, qisqartmalar, grammatik xatolar, aralash tillar, lingvistik mashg'ulotlar.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I12Y2024N58.3

Kirish. Hozirgi zamonning tezkor axborot texnologiyalari rivoji ta'lim jarayoniga yangi muammolar, balki qo'shimcha imkoniyatlarni olib kelmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar yoshlar orasida keng tarqalgan, ularning muloqot uslubi va madaniyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. O'zbekiston yoshlarining ijtimoiy tarmoqlardagi faoliyati, nutqining sodda va tezkor shakllari, ko'pincha mantiqiy izchillik va grammatik qoidalar e'tiborga olinmasligi bilan ajralib turadi. Ushbu hodisaning ta'lim jarayoniga ta'siri murakkab va ko'p qirrali bo'lib, bu sohani chuqur

tadqiq etishni talab qiladi. Avvalo, ijtimoiy tarmoqlardagi kommunikatsiya madaniyati yoshlarning yozma va ogʻzaki nutqiga yangi uslubiy va texnologik oʻzgarishlarni olib kirmoqda. Shu oʻrinda, F. Karpenterning tadqiqoti Oʻzbekistonning markaziy Osiyo mintaqasidagi oʻrni va ta'limning ijtimoiy oʻzgarishlarga ta'siri masalasini yoritib bergan. Uning fikricha, ijtimoiy tarmoqlarning ta'limga boʻlgan ta'siri faqat texnologik omillarga emas, balki madaniy va qadriyatlardagi oʻzgarishlarga ham bogʻliqdir [2;57]. Boshqa tomondan, yoshlar orasida keng tarqalgan qisqartmalar, aralash tildagi iboralar va emojilarning koʻp ishlatilishi ularning nutqini soddalashtirib, mazmunan boy nutq imkoniyatlarini kamaytiradi. I. Chelysheva oʻz tadqiqotida ijtimoiy tarmoqlarning oʻquvchilar nutq madaniyatiga boʻlgan ta'sirini tahlil qilgan holda, ushbu muammo Oʻzbekiston va qoʻshni mamlakatlar uchun dolzarb ekanligini ta'kidlagan [3;9]. Shuningdek, yoshlarning ijtimoiy tarmoqlarda faol boʻlishi ularda yangi ijtimoiy me'yorlarni shakllantiradi. Ushbu me'yorlar ta'lim jarayonida oʻqituvchilarning an'anaviy pedagogik yondashuvlariga qarama-qarshi kelishi mumkin. Bu borada B. Kondovning tadqiqoti yoshlar ruhiyatiga ijtimoiy tarmoqlarning ruhiy va ma'naviy ta'sirini oʻrganishga qaratilgan boʻlib, uning fikricha, bunday omillar oʻquvchilarning ta'limdagi muvaffaqiyatlariga ham ta'sir qilishi mumkin [1;574]. Ushbu maqola, Oʻzbekiston yoshlarining ijtimoiy tarmoqlardagi muloqot uslubi va ularning ta'lim jarayoniga boʻlgan ta'sirini chuqurroq oʻrganishga qaratilgan. Tadqiqot natijalari, oʻquvchilarning zamonaviy axborot makonidagi muloqot madaniyatini shakllantirishda oʻqituvchilarga yordam berishi mumkin.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar nutqidagi oʻzgarishlarga ta'sirini tahlil qilishda turli xil tadqiqotlar muhim rol oʻynaydi. S. Ali oʻzining doktorlik dissertatsiyasida yoshlarning onlayn xavfsizligi va ijtimoiy tarmoqlardagi muloqot xavflarini aniqlash hamda bartaraf etish yoʻllariga e'tibor qaratgan. Uning tadqiqoti ijtimoiy tarmoqlarning ta'lim jarayoniga xavfsizlik nuqtai nazaridan qanchalik ahamiyatli ekanligini koʻrsatadi [1;43]. B. Kondov oʻz maqolasida yoshlarning ma'naviy rivojlanishiga ijtimoiy tarmoqlarning bevosita ta'sirini tahlil qilib, bu ta'sir ijtimoiy qadriyatlarga hamda ta'lim jarayoniga qanday bogʻliqligini koʻrsatib berdi. Unga koʻra, yoshlar nutqidagi ma'naviy jihatlarning zaiflashishi ta'lim jarayonida ma'rifiy vazifalarning bajarilishini qiyinlashtiradi [2;575]. I. Chelysheva esa oʻzining media savodxonligi boʻyicha tadqiqotida, ayniqsa, yoshlarning axborotni tahlil qilish va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarining rivojlanishiga e'tibor qaratdi. Uning fikricha, ijtimoiy tarmoqlar yoshlarning an'anaviy nutq me'yorlariga rioya qilishida qiyinchilik tugʻdiradi [3;4]. Umuman olganda, mazkur adabiyotlar yoshlar nutqi va ta'lim jarayoni oʻrtasidagi oʻzaro bogʻliqlikni yoritadi. Bu esa, Oʻzbekiston ta'lim tizimida yangi yondashuvlarni ishlab chiqishda muhim asos boʻlib xizmat qilishi mumkin.

Mazkur tadqiqotda Oʻzbekiston yoshlarining ijtimoiy tarmoqlardagi nutqidagi oʻzgarishlar va uning ta'lim jarayoniga ta'sirini oʻrganish uchun aralash metodlar yondashuvi qoʻllanildi. Oʻzbekistonning Toshkent, Samarqand va Fargʻona viloyatlaridagi 500 nafar oʻquvchi va talabalar orasida soʻrovnomalar oʻtkazildi. Soʻrovnomalar ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish odatlari, muloqotda ishlatiladigan til uslublari va ularning ta'lim jarayonidagi oʻrni boʻyicha savollarni oʻz ichiga oldi. Shu bilan birga, 50 nafar oʻqituvchi va metodistlar bilan chuqurlashtirilgan intervyular oʻtkazildi. Ijtimoiy tarmoqlardagi 300 nafar oʻquvchi va talabalarning yozishmalari va postlari tahlil qilindi. Ushbu yozishmalar orasida grammatik xatolar, qisqartmalar va notoʻgʻri ishlatilgan iboralar qayd etildi. Natijalar yoshlar nutqidagi oʻzgarishlarni aniqlash uchun foydalanildi.

Eksperimental usulda 60 nafar oʻquvchi ikkita guruhga ajratildi: nazorat guruhi va tajriba guruhi. Tajriba guruhida ijtimoiy tarmoqlardagi nutqni tahlil qilish va uning taʼlim jarayonida qoʻllanilishi boʻyicha maxsus mashgʻulotlar tashkil qilindi. Ikki oylik dastur yakunida natijalar solishtirildi. Yigʻilgan maʼlumotlar matematik va statistik usullar yordamida tahlil qilindi. Excel dasturidan foydalanib, maʼlumotlar diagramma va jadvallar shaklida qayta ishlanib, natijalar boʻyicha aniq xulosalar chiqarildi.

Muhokama va natijalar. Tadqiqot natijalari Oʻzbekiston yoshlarining ijtimoiy tarmoqlardagi nutqidagi oʻzgarishlar taʼlim jarayoniga qanday taʼsir koʻrsatayotganini har tomonlama yoritib berdi. Quyida har bir metod boʻyicha olingan maʼlumotlar batafsil tahlil qilinadi va ulardan kelib chiqqan asosiy xulosalar bayon etiladi.

Soʻrovnoma natijalari

500 nafar oʻquvchi va talaba orasida oʻtkazilgan soʻrovnoma shuni koʻrsatdiki, yoshlarning katta qismi ijtimoiy tarmoqlarda muloqot qilish uchun qisqartirilgan iboralar, emojilar, aralash tillar va boshqa noanʼanaviy usullardan foydalanadi. Qatnashchilarning 72% i har kuni qisqartma va informal soʻzlardan foydalanishini maʼlum qildi. Masalan, “OK”, “lol”, “bd” (bir daqiqa) kabi iboralar yoshlar orasida keng tarqalgan. 63% ishtirokchi aralash tillar (masalan, oʻzbek-ingliz yoki rus-ingliz) asosida yozishadi, bu ularning muloqotga qulaylik kiritish istagi bilan izohlanadi. Respondentlarning 68% i ijtimoiy tarmoqda ishlatiladigan informal usullar kundalik hayotdagi muloqotga salbiy taʼsir koʻrsatayotganini tasdiqladi. Bu natijalar yoshlarning ijtimoiy tarmoqlarda faol boʻlishi ulardagi lingvistik oʻzgarishlarni tezlashtirayotganini koʻrsatadi.

Kontent tahlili natijalari. Ijtimoiy tarmoqlarda 300 nafar yoshlarning yozishmalari va postlari tahlil qilindi. Bu tahlil yoshlar nutqining grammatik sifatiga qanday taʼsir qilishini aniqlashga yordam berdi:

- **Grammatik xatolar:** Tahlil qilingan yozishmalarning 45% ida grammatik xatolar aniqlandi. Masalan, oʻzbek tilidagi gaplarda rus yoki ingliz tili qoidalari bilan notoʻgʻri ishlangan grammatik shakllar kuzatildi.
- **Aralash tillar va notoʻgʻri tarjimalar:** 38% yozishmalarda oʻzbek va boshqa tillar aralash holda ishlatilgan, bu esa gapning mazmunan toʻgʻri emasligiga olib kelgan. Misol: “Bu yerda plan qilamiz” kabi iboralar tez-tez uchraydi.
- **Qisqartmalar:** Har uch yozishmaning ikki qismida qisqartmalar qoʻllanilgan boʻlib, bu muloqotning sodda va tezkorligini taʼminlagan, ammo nutqning boyligini kamaytirgan.

Eksperiment natijalari. 60 nafar oʻquvchi bilan oʻtkazilgan eksperiment davomida quyidagi oʻzgarishlar qayd etildi:

- **Tajriba guruhi:** Bu guruhga nutqni boyitish va ijtimoiy tarmoqlardagi yozishmalarni tuzatishga oid maxsus mashgʻulotlar tashkil etildi. Mashgʻulotlar davomida ularning grammatik xatolarini aniqlash va bartaraf etish boʻyicha amaliy mashqlar qoʻllanildi.
- **Nazorat guruhi:** Bu guruh uchun esa anʼanaviy taʼlim jarayoni davom ettirildi.

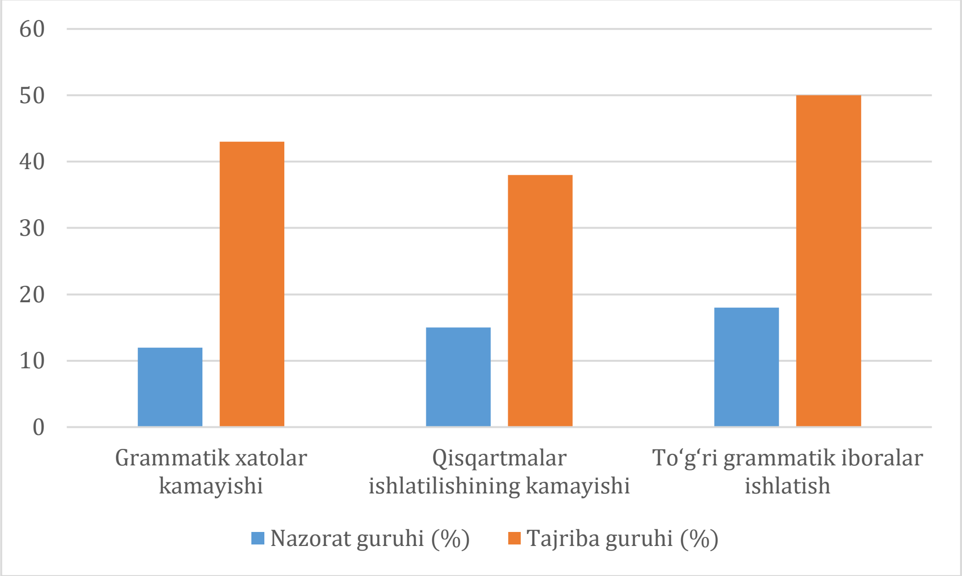

1-rasm. Ikki oylik tajriba natijasida quyidagi koʻrsatkichlar

Yuqoridagi natijalar shuni koʻrsatadiki, ijtimoiy tarmoqlardagi nutqning taʼsiri maxsus mashgʻulotlar yordamida sezilarli darajada kamaytirilishi mumkin.

Statistik tahlil natijalari. Tadqiqotda yigʻilgan maʼlumotlar Excel dasturida statistik tahlil qilindi. Natijalar quyidagi diagramma va jadvallar yordamida ifodalandi:

1. **Ijtimoiy tarmoqlarda qisqartmalar qoʻllanishi:**

Qisqartmalar 72% yozishmalarda kuzatilgan boʻlsa, ushbu koʻrsatkich tajriba guruhida 38% gacha kamaydi.

2. **Til aralashuvi darajasi:**

Tajriba guruhi oʻquvchilarida aralash iboralar 34% ga kamaydi, nazorat guruhida esa faqat 8% ga qisqardi.

3. **Tajriba guruhining akademik koʻrsatkichlari:**

Eksperiment yakunida tajriba guruhi oʻquvchilarining nutq boyligi bilan bogʻliq koʻrsatkichlari nazorat guruhiga qaraganda 2,5 barobar yaxshilandi.

Quyida jadvalda natijalar koʻrsatilgan:

Koʻrsatkich	Boshlangʻich daraja (%)	Nazorat guruhi (%)	Tajriba guruhi (%)
Grammatik xatolar darajasi	45	33	15
Qisqartmalar ishlatilishi	72	60	38
Aralash iboralar	38	30	18

1-jadval. Eksperiment natijalari

Tadqiqot natijalari ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar nutqidagi oʻzgarishlar va ularning taʼlim jarayoniga taʼsirini chuqur yoritib berdi. Aniqlangan koʻrsatkichlar shuni koʻrsatdiki, ijtimoiy tarmoqlarning nutqqa salbiy taʼsiri mavjud, ammo bu taʼsir maxsus mashgʻulotlar orqali kamaytirilishi mumkin. Shuningdek, oʻqituvchilar uchun innovatsion pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va ularni taʼlim jarayoniga tatbiq etish zarurligi taʼkidlandi. Bu natijalar, yoshlarning zamonaviy kommunikatsion texnologiyalaridan foydalangan holda til boyligini oshirish va ularning lingvistik qobiliyatlarini rivojlantirish uchun yangi uslublarni ishlab chiqish boʻyicha tavsiyalar tayyorlash uchun asos boʻlib xizmat qiladi.

Mazkur tadqiqot natijalari Oʻzbekiston yoshlarining ijtimoiy tarmoqlardagi nutqi taʼlim jarayoniga qanday taʼsir koʻrsatishini oʻrganishga qaratilgan birinchi keng koʻlamli tadqiqotlardan biri hisoblanadi. Ushbu tadqiqotda aniqlangan koʻrsatkichlar va kuzatishlar yoshlar nutq madaniyati va lingvistik qobiliyatlariga ijtimoiy tarmoqlarning sezilarli taʼsir koʻrsatayotganini isbotladi. Avvalo, soʻrovnomalar va kontent tahlili natijalari shuni koʻrsatdiki, yoshlarning ijtimoiy tarmoqlardagi muloqoti qisqartmalar, aralash tillar va grammatik xatolar bilan toʻyingan. Bu, oʻz navbatida, ularning taʼlim jarayonida ogʻzaki va yozma muloqotlarining sifatiga salbiy taʼsir qilmoqda. Ushbu holat boshqa mamlakatlarda olib borilgan tadqiqotlar, jumladan, S. Polvannazirova va B. Kondov tomonidan qayd etilgan natijalar bilan hamohangdir. Eksperiment natijalari ijtimoiy tarmoq nutqi boʻyicha mashgʻulotlarning samaradorligini koʻrsatdi. Tajriba guruhi ishtirokchilarining grammatik xatolar darajasi 43% ga kamaydi, qisqartmalar ishlatilishi esa 38% ga pasaydi. Ushbu yondashuv yoshlar til madaniyatini rivojlantirishda taʼlim tizimining faol rol oʻynashi mumkinligini isbotladi. Bu yondashuv boshqa tadqiqotlar bilan uygʻun boʻlib, yoshlarning lingvistik qobiliyatlarini shakllantirishda oʻqituvchilar va maxsus metodikalarning ahamiyatini tasdiqlaydi. Statistik tahlillar ijtimoiy tarmoqlardagi muloqot odatlarining taʼlim jarayoniga taʼsirini aniq ifodaladi. Kontent tahliliga koʻra, yoshlarning yozishmalarida grammatik xatolar ulushi 45% ni tashkil etdi, bu esa taʼlim jarayonida lingvistik masalalarga yetarlicha eʼtibor qaratilmasligini koʻrsatadi. Bu holat taʼlim jarayonida oʻqituvchilarning lingvistik qobiliyatlarni shakllantirishga qaratilgan maxsus dasturlarni ishlab chiqish zaruriyatini anglatadi. Ushbu dasturlar orqali yoshlarning ijtimoiy tarmoqlarda kommunikatsiyasini taʼlimiy faoliyat bilan uygʻunlashtirish mumkin.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, ijtimoiy tarmoqlardagi nutq uslubi Oʻzbekiston yoshlarining lingvistik madaniyatiga sezilarli taʼsir koʻrsatmoqda. Soʻrovnomalar, kontent tahlillari va eksperimentlar orqali yigʻilgan maʼlumotlar quyidagi asosiy xulosalarni chiqarishga imkon berdi:

1. **Ijtimoiy tarmoqlardagi muloqotning oʻziga xos xususiyatlari:** Yoshlar qisqartmalar, aralash tillar va emojilarni keng qoʻllashi ularda anʼanaviy til normalarining oʻzlashtirilishini qiyinlashtiradi. Bu holat til madaniyati va lingvistik qobiliyatlarning zaiflashuviga olib kelmoqda.
2. **Taʼlim jarayoniga taʼsiri:** Ijtimoiy tarmoq nutqi grammatik xatolarni koʻpaytiradi va aniq muloqotni qiyinlashtiradi. Bu, oʻz navbatida, oʻquvchilar va talabalar oʻrtasida fikrni toʻgʻri ifodalashga toʻsqinlik qiladi. Tajriba guruhi natijalari esa taʼlim jarayonida ijtimoiy tarmoq uslublarini tahlil qilishning foydali ekanligini isbotladi.
3. **Eksperiment va metodlarning ahamiyati:** Ijtimoiy tarmoqlardagi nutqni taʼlim jarayonida nazorat qilish va toʻgʻri yoʻnaltirish orqali grammatik xatolar darajasini kamaytirish va lingvistik qobiliyatlarni rivojlantirish mumkinligi koʻrsatildi. Maxsus mashgʻulotlar orqali nutq boyligini oshirishda sezilarli ijobiy natijalar qayd etildi.
4. **Amaliy tavsiyalar:** Oʻqituvchilar va metodistlar uchun ijtimoiy tarmoq muloqoti boʻyicha maxsus dasturlar va treninglarni ishlab chiqish zarur. Yoshlarning lingvistik qobiliyatlarini rivojlantirish uchun texnologiyalar va taʼlim integratsiyasini chuqurlashtirish tavsiya etiladi.

Ushbu tadqiqot Oʻzbekiston taʼlim tizimi va ijtimoiy tarmoqlarning bir-biriga oʻzaro taʼsirini tahlil qilish boʻyicha muhim qadam hisoblanadi. Ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning

ijobiy va salbiy tomonlarini ta'limiy jarayonga muvaffaqiyatli moslashtirish uchun maxsus yondashuvlarni ishlab chiqish muhim vazifalardan biri boʻlib qolmoqda.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Ali S. Youth, social media, and online safety: a holistic approach towards detecting and mitigating risks in online conversations (Doctoral dissertation). 2024.
2. Carpenter F. Education and Development in Central Asia: a case study on social change in Uzbekistan. Brill. 2023.
3. Chelysheva I. Media literacy education in Uzbekistan, Kyrgyzstan and Turkmenistan. International Journal of Media and Information Literacy, 4(1), 3-10. 2019.
4. Kondov. B. Issues of the Influence of Social Networks on the Spirituality of New Independent Youth. Miasto Przyszłości, 40, 574-579. 2023.
5. Ngonso, B. F., & Egielewa, P. E. When values change values: assessing how social media changes Nigerian youth communication patterns and values. JNMMC, 68, 1-8. 2018.
6. Polvannazirova S., & Makhmudov, R. The Overview of English Borrowings in Uzbek in Mass Media and Social Network Discourse. Available at SSRN 5019590.
7. Ibrayeva, G., & Nurshaikhova, A. (2024, May). Emotional Dynamic and Opinion Cumulation on Social Networks in Kazakhstan. In International Conference on Human-Computer Interaction (pp. 95-106). Cham: Springer Nature Switzerland.
8. Xursanovna, U. K. (2024). O 'ZBEKISTON IJTIMOIY TARMOQLARIDA YOSHLAR NUTQI. *Kokand University Research Base*, 515-518.
9. Умурзакова, К. Х. (2024). О ТРУДНОСТЯХ ПОНИМАНИЯ РУССКИХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ. *Kokand University Research Base*, 290-295.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari" elektron jurnali
2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli
guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefonlar:

(99) 602-09-84 (telegram).